

L'alimentació d'una ciutat com Barcelona és un important repte polític, econòmic i social que pot ser analitzat amb perspectiva històrica. Aquestes jornades presenten els grans canvis que es van produir en el sistema de proveïment alimentari de la ciutat entre principis del segle XIX i principis del segle XX, i són una continuació de les Jornades celebrades el maig de 2013 dedicades als temps medievals i moderns.

Les viles i ciutats de l'occident europeu havien construït un sistema de mercat alimentari protegit que tractava de garantir el proveïment urbà dels aliments més bàsics, a més de contenir-ne els preus. Però al segle XVIII aquest sistema es va debilitar en aparèixer les primeres mesures liberalitzadores. Aleshores s'inicià un procés que va culminar al segle XIX, amb la consolidació del liberalisme econòmic i la desregulació dels mercats (alimentari, de treball i de sòl). El llarg període de transformació va anar acompanyat de debats teòrics, de posicionaments polítics, de canvis jurídics i d'innovacions pràctiques.

En una ciutat que s'industrialitzava i on s'accentuava una diferenciació social, que era també una diferenciació de consum alimentari de classe i de gènere, els governs municipals havien de fer front als nous reptes i compensar els efectes que tenien les successives mesures liberalitzadores sobre la capacitat municipal de protecció del proveïment urbà.

Es va mantenir durant dècades la protecció del proveïment de pa, el principal producte de la dieta majoritària, com a garantia d'estabilitat social, i la funció de l'administració municipal va reorientar-se, de proveïdora a reguladora. Amb el temps, es van desenvolupar noves vies de control de qualitat, salubritat i preus, i van emergir amb èxit noves propostes comercials públiques i privades, com la xarxa de mercats municipals, el cooperativisme de consum, la diversificació de botigues de queviures, i l'oferta de nous productes.

La pèrdua dels monopolis municipals del proveïment alimentari va significar no tan sols una reducció de la capacitat municipal d'intervenir en els preus, sinó també un afebliment de la hisenda local, provocant una crisi municipal que no va resoldre la reforma de la hisenda espanyola de 1845. En canvi, s'establiren una sèrie d'impostos indirectes sobre productes alimentaris, els "consums", que repercutien de manera desigual en les famílies, significat un retall proporcional més gran sobre els pressupostos més modestos i una font de malestar social.

Entre 1820 i 1930 el sistema de proveïment alimentari de la ciutat de Barcelona va canviar radicalment donant lloc a un nou model i a una diversificació d'agents i de mecanismes de regulació i control. Tota una sèrie de canvis que serà objecte d'estudi en aquestes jornades.

DL: B.8122-2014

Portada: Lluís Rigalt. Plaza del Rado y convento de Religiosas Jerónimas, 1869. Dibuix: AHCB 1054

Amb el patrocini de:

el Periódico

mb
Mercats de Barcelona

ARXIU HISTÒRIC
DE LA CIUTAT
DE BARCELONA

MU·HBA
MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA

Alimentar Barcelona

és un projecte del Museu d'Història de Barcelona (MUHBA) coorganitzat amb l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB). Amb la col·laboració de Mercats de Barcelona.

Coordinació científica Mercè Renom

Comitè organitzador
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona i Museu d'Història de Barcelona

Coordinació tècnica
Elisenda Curià
Gerard Preminger

Dates
8 i 9 de maig de 2014

Lloc
Sala d'Actes de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona
Santa Llúcia, 1
08002 Barcelona

Informació i reserves
Telèfon: 93 256 22 55
Fax : 93 317 83 27
arxiuhistoric@bcn.cat

INSCRIPCIONS

Termini:
De l'1 al 30 d'abril de 2014
Cal fer la reserva de plaça per telèfon, fax o per correu electrònic, tot aportant el nom, adreça, telèfon de contacte i adreça electrònica.

D'acord amb la llei 15/1999 de protecció de dades de caràcter personal, les vostres dades personals formen part d'un fitxer automatitzat. Aquest fitxer compleix amb les mesures i nivells de seguretat exigits per la llei.

Modalitats:
General, 32 €
Estudiants, aturats i jubilats, 16 €
Amb la presentació de l'acreditació corresponent
Personal de les institucions organitzadores, inscripció gratuïta
Subjecte a la disponibilitat de places
Places limitades

Pagament:
Per ingrés bancari a
"la Caixa", c/c ES37
2100-3236-89-2200098427,
codi *Alimentar*

Formalització:
Cal fer arribar el comprovant de l'ingrés a la Secretaria de les Jornades per correu postal (carrer de Santa Llúcia, 1, 08002 Barcelona);
per fax (93 317 83 27)
o per correu electrònic a
arxiuhistoric@bcn.cat

JORNADES

Alimentar Barcelona De la protecció a la regulació, 1820-1930

8 i 9 de maig de 2014

bcn.cat/
arxiu/arxiuhistoric
facebook.com/bcnarxiuunicipal
twitter.com/bcn cultura

Ajuntament de
Barcelona

Alimentar Barcelona

De la protecció a la regulació, 1820-1930

08.05.14

09.00 h	Recepció i lliurament de documentació	13.50 h	Debat
09.30 h	Inauguració de les Jornades	16.30 h	
10.00 h	TAULA 1: LA LIBERALITZACIÓ DEL MERCAT ALIMENTARI La recepció de les idees “liberals” i el seu reflex en els debats sobre la reforma del mercat alimentari Antoni Domènech, Facultat de Ciències Econòmiques. Universitat de Barcelona La transformació liberal a l'àmbit jurídic i els seus efectes en el mercat alimentari barceloní Elena Roselló Chérigny i Montserrat Baget, Història del Dret i de les Institucions. Universitat Pompeu Fabra Liberalisme i proveïment alimentari a la ciutat de Barcelona Ramon Arnabat, Grup Ideologies i Societat a la Catalunya Contemporània. Universitat Rovira i Virgili	17.50 h	Debat
11.20 h	Debat		
12.00 h	Pausa		

12.30 h

TAULA 2.: ELS NOUS MODELS COMERCIALS I LA FISCALITAT

**El subministrament de cereals
i farina a Barcelona durant el segle XIX**
Pere Pascual, Centre d'Estudis Antoni
de Capmany. Universitat de Barcelona

**Efectes de les revoltes populars en les
polítiques de proveïment alimentari
de la ciutat a mitjan segle XIX**
Joan Fuster, Universitat Oberta
de Catalunya

**La reforma tributària de 1845
i les respostes polítiques i socials**
Mercè Renom, Grup Treball,
Institucions i Gènere. Universitat
de Barcelona

Debat

TAULA 3: LA TRANSFORMACIÓ DE LA FUNCIÓ MUNICIPAL: DEL PROVEÏMENT ALIMENTARI AL CONTROL

**Dels decrets liberalitzadors a la creació
de la xarxa de mercats municipals**
Manuel Guàrdia i José Luis Oyón,
Universitat Politècnica de Catalunya

**Les polítiques alimentàries dels
ajuntaments del sexenni**
Maricó Janué, Universitat Pompeu Fabra

**Els mercats alimentaris de principis del
segle XX: municipi i associacions de
venedors i botiguers**
Montserrat Miller, Marshall University

Debat

09.30 h

09.05.14

TAULA 4: L'ADMINISTRACIÓ MUNICIPAL I ELS ALTRES AGENTS DEL PROVEÏMENT ALIMENTARI

**El control sanitari dels mercats
alimentaris barcelonins**
Joaquim M. Puigvert, Universitat
de Girona

Les cooperatives de consum
Ivan Miró, Sociòleg

**Les vaqueries, les empreses lleteres
i el control municipal**
Ismael Hernández i Josep Pujol,
Grup Salut, Alimentació i Mortalitat.
Universitat Autònoma de Barcelona

10.50 h

Debat

11.30 h

Pausa

12.00 h

TAULA 5: EL CONSUM DIFERENCIAT

**Alimentació, salut i nivells de vida
a la Barcelona industrial (1850-1936)**
Xavier Cussó, Grup Salut, Alimentació
i Mortalitat. Universitat Autònoma
de Barcelona

**Nutrició i gènere a la Barcelona
obrera: fisiologia, treball o privilegis?**
Cristina Borderías, Grup Treball
Institucions i Gènere. Universitat
de Barcelona

**Alimentació i salut de la població
infantil**
Francesc Muñoz-Pradas i Roser
Nicolau-Nos, Grup Salut, Alimentació
i Mortalitat. Universitat Autònoma
de Barcelona

13.15 h

Debat

13.45 h

Balanç i cloenda